

Birleşik Arap Emirlikleri 2013

Ahmet Üçağaç

[Arş. Gör. Sakarya Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü]

Özet

Bu çalışmada genel olarak, 2013 senesi boyunca Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki (BAE) iç ve dış siyasi gelişmelerle birlikte ekonomik ve ticari gelişmeler üzerinde durulmuştur. Bu yıl BAE'nin iç politikasına Müslüman Kardeşler'e yakın olduğu iddia edilen ve ülkede muhalif bir ses olarak görülen İslah grubuna mensup kişilerin tutuklanmaları ve uluslararası boyut kazanan dava süreçleri damgasını vurmuştur. Ülke içinde Müslüman Kardeşlerle olan mücadele dış politikaya ya da yansımıştır. Dolayısıyla dış politikasındaki en önemli gelişme Müslüman Kardeşler'den algıladığı tehdit sonucu Mısır'daki darbeye büyük bir destek vermesi ve bölgede Suudi Arabistan ve Mısır'la birlikte yeni bir üçlü ittifak oluşturması olmuştur. Bununla birlikte 2013 yılı ekonomik anlamda Emirlikleri'n doğal kaynaklara olan bağımlılığı azaltmak için önemli adımlar attığı özellikle İslami Bankacılık alanında oldukça önemli mesafeler kat ettiği bir yıl olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Birleşik Arap Emirlikleri | Müslüman Kardeşler | Suudi Arabistan | Mısır | Darbe | İç siyaset | Dış Politika | Ekonomi

United Arab Emirates 2013

Abstract

This study has generally been focused on the United Arab Emirates's domestic, foreign and economic developments that took place in 2013. In this year the trials of several suspects (called as Islah movement in United Arab Emirates) who are claimed to have links with the regions largest and the most influential movement "Muslim Brotherhood" have played a crucial role in the domestic developments of the Emirates. These trials which has gained an international momentum indicated the struggle of the Emirates with this group. However, the struggle with the Muslim Brotherhood has not only effected the domestic developments but also effected the foreign affairs of the tiny Gulf state. As a result of the threat perception coming from the Muslim Brotherhood made the Emirates one of the main supporters to the Egyptian military coup which has toppled the president Muhammed Morsi (the candidate of Muslim Brotherhood). Nevertheles the Emirates has also took part in the newly constructed regional alliance among Saudi Arabi and Egypt after the military coup in Egypt. Another major development for the Emirates in the 2013 is the distrubition of economic activities by investing in Islamic Banking and Tourism in order to decrease the great dependence on the natural resourses.

Keywords: United Arab Emirates | Muslim Brotherhood | Saudi Arabia | Egypt | Military coup | Domestic Politics | Foreign Politics | Economy

Giriş

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Ortadoğu bölgesinin küçük fakat artan ekonomik gelirleri sayesinde son yıllarda önemli aktörlerinden biri haline gelmiştir. Ortadoğu bölgesinin genç ülkelerinden BAE Ras el-Haymah, Abu Dabi, Dubai, Acman, Fucairah, Şarcah ve Um el-Kaiwain emirliklerinin birleşmesiyle oluşmuştur.¹

Ülkenin yönetim yapısı şekil itibariyle çağdaş olmakla birlikte, ülke tarihsel olarak hâkim olan kabileyi temsil eden aile tarafından hanedanlıkla yönetilmektedir. BAE bölgedeki en istikrarlı ve güvenli ülkelerden biri olarak göze çarpmaktadır. Aslında çok kesin kurallara bağlı olmadığı için potansiyel bir istikrarsızlık unsuru olan emirlik yönetimlerinin devri bugüne kadar herhangi bir sorun teşkil etmemiştir. Ülke yedi emirliğin temsilcilerinden oluşan bir federal hükümet tarafından yönetilmektedir. Emirlikler içişlerinde hemen hemen tamamen bağımsız olup, sadece tüm ülkeyi ilgilendiren konular federal düzeyde ele alınmaktadır. Her emirlik kendi doğal kaynaklarını yönetip ticari faaliyetlerini yürütürken, federal hükümet, savunma, dış politika, telekomünikasyon, göç gibi konularla ilgili yasaları çıkarmaktan sorumludur.² Bu yönüyle BAE'nin üniter bir devlet yapısının olmadığı görülmektedir.

Ülkedeki en yetkili karar organı Yüksek Federal Konsey olup, hem yasa hem de yürütme yetkisine sahiptir. Yedi emirden oluşan Konsey, genellikle yılda dört kez toplanır. Devlet başkanı Konsey tarafından beş yıllık dönemler için seçilir ve devlet başkanın kaç dönem seçileceği konusunda herhangi bir sınırlama yoktur.

Ülkede atanacak bakanlıklar 1971'de kabul edilen Anayasada belirtilmiştir. Buna göre Abu Dabi 6, Dubai ve Şarcah 3, Fucairah ve Ras el-Haymah 2, Acman ve Umm el Kaiwain'in 1 bakanlık görevi vardır. Dışişleri ve İçişleri Abu Dabi'nin; Savunma, Maliye, Ekonomi ve Ticaret bakanlıkları Dubai'nin

bakanlıkları arasında bulunmaktadır. BAE’de Abu Dabi Emiri aynı zamanda Devlet Başkanı’dır. Dubai Emiri ise Devlet Başkanı Yardımcısı ve Başbakanlık görevlerini yürütür.³

İç Siyasi Gelişmeler

BAE 2013 yılına çok önemli bir siyasi davayla girdi. 2013’ün Ocak ayı süresince BAE’de yönetimi ele geçirme teşebbüsüyle suçlanarak tutuklanan hâkim, avukat, akademisyen ve üniversite öğrencilerinden oluşan 94 kişilik grup mahkemeye sevk edildi. 94 tutuklunun davasıyla ilgili olarak Müslüman Kardeşlerle bağlantılı olduğu iddia edilen İslah Hareketi’nin rejimi yıkmayı hedeflediği ve ülkenin güvenliğine büyük bir tehdit oluşturduğu iddia edildi. Bununla birlikte tutukluların bir kısmının bu amaca ulaşmak için Mısır ve Katar’daki Müslüman Kardeşler üyeleriyle görüştikleri, devlet içerisinde devlet kurmaya çalıştıkları belirtildi. Ayrıca BAE istihbarat yetkilileri İslah (BAE’deki Müslüman Kardeşlerle bağlantılı grup) grubunun gizli toplantılar düzenleyerek ve özellikle sosyal ağlar üzerinden propaganda yaparak yönetimi devirme çabasında olduğunu da ileri sürmüştür.⁴ BAE yönetimi İslah hareketinin ülkede İhvan merkezli bir yönetim oluşturmayı hedeflediğini hemen hemen her platformda dile getirmekte ve bundan duyduğu derin kaygıyı açıkça ifade etmektedir.

Mart ayında görülmeye başlanan davaya çok sıkı güvenlik tedbirleri nedeniyle Uluslararası Hukukçular Birliği gözlemcilerinin alınmasına izin verilmedi. Bu dava ile birlikte BAE Milli Meclis Kanun Komisyonu şiddet ve terör yanlısı; aşırı, olarak değerlendirilen dini örgüt ve hareketlerle mücadele için bir merkez kurma kararını onayladı. Nitekim BAE Dışişleri Bakanı Abdullah bin Zayid eğitim yoluyla radikal fikirlerle mücadele etme konusunda kararlı olduklarını ve bu amaçla “Hediye Merkezi’ni” kurduklarını ifade etti.⁵ Mahkemeye ulusal ve uluslararası gözlemcilerin alınmasının yasaklanması davanın meşruiyetine büyük bir darbe vurmuştur. Zira birçok farklı kesimden gelen eleştirilerde bu kişilerin gerçek bir tehdit mi olduğu yoksa siyasi muhalefetin olmadığı ülkede, bu gruba bir tehdit havası verilerek örgüt etrafında organize olabilecek potansiyel muhalefeti engelleme çabası mı olduğu sorusu çokça gündeme getirildi.⁶

Ocak 2013’te Müslüman Kardeşlere yönelik yürütülen operasyonda tutuklanan 11 Mısır vatandaşı Müslüman Kardeşler cemaatinin bu ülkedeki kurucuları olarak suçlanmış ve Emirliklerin ulusal güvenliğini tehdit edecek faaliyetlerde bulunmakla suçlanmışlardır. Öte yandan Müslüman Kardeşler’e yönelik davanın çerçevesinde dönemin Mısır Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi’nin BAE’ye bu ülkede tutuklu bulunan 11 Mısır vatandaşının serbest bırakılmasına yönelik ricaları da Abu Dabi tarafından kesin bir dille reddedilmiştir.⁷

2013 yılında BAE’de meydana gelen bir diğer önemli gelişme de son yıllarda hemen hemen bütün Körfez Arap ülkelerinde başlayan işgücünün milileştirilmesi projesi olmuştur. Emirlikler yönetimi bu yılı uluslaştırma yılı

olarak ilan edip bu konuda çok ciddi atılımlar ortaya koymuşlardır. Bu konuya ilişkin yapılan çeşitli konferans ve oturumlarda konuşan yetkililer, ülkenin sosyal alanda en büyük önceliği nüfusun millileştirilmesi ulusal bir kimliğin oluşturulması olduğunu belirtmişlerdir. Bu politikalara yönelik açıklamalarda bulunan Başbakan Şeyh Maktum da 2013 yılında ulusal kimliğin güçlendirilmesi için ülkenin önde gelen bütün şahıs ve kuruluşların çok çalışması gerektiğini, zira ülkenin geleceğinin ancak toplumun her kesimi tarafından desteklenen projelerle inşa edilebileceğini belirtmiştir.⁸ Bununla birlikte millileştirme projesinin bir diğer amacının neredeyse tamamına yakını yabancıların oluşturduğu özel sektörde yerli nüfusun da istihdam edilmesi olarak belirtilmektedir. Bu doğrultuda yapılan planlamaya göre 2013'ten itibaren 5 yıl içinde Emirileştirme kapsamında 20.000 yurttan özel sektörde istihdam edilmesi beklenmektedir.⁹ Bilindiği üzere Körfez'deki diğer petrol zengini Arap ülkeleri gibi BAE'de de yerli nüfus genelde kamuda istihdam edilmektedir. Fakat bölgede ve dünyada değişen dengeleri bu ülkeleri kabile devlet yapısından çıkıp daha fazla kurumsallaşma ve modern anlamda devletleşme yönünde adımlar atmaya itmiştir.

2013 yılına önemli bir siyasi dava ile giren BAE'de var olan güvenlik endişesi bu davanın da etkisiyle ülke gündeminde zirveye çıkmıştır. Güvenlik kaygısı aslında ekonomik olarak zengin fakat gerek nüfus gerek coğrafya ve askeri alanlardaki zayıflıktan dolayı kuruluşundan beri ülkenin en önemli gündem maddesi olmuştur. Bundan dolayı BAE 2013 yılında askeri harcamalarını artırmış ve Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) bünyesinde Suudi Arabistan'dan sonra en çok silah alan ülke olmuştur. Bu doğrultuda BAE bu yıl içerisinde içerdeki güvenliği sağlamak için bir kalemde 4,9 milyar dirhem (1,5 milyar dolar) tutarında silah siparişi vermiştir.¹⁰ Bunun yanında Mayıs ayında yapılan uluslararası silah fuarına Dubai'nin ev sahipliği yapması güvenlik mevzusunun BAE için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Özellikle hava savunma sistemini güçlendirmeyi hedefleyen BAE, İngiltere'den 40 adet savaş uçağı sipariş etmiştir.¹¹ Bu bağlamda, BAE'nin güvenlik kaygılarının artmasında ve askeri harcamalarını arttırmasında Arap Baharı süreciyle bölgede hâkim olan kargaşa ortamı ve İran'ın nükleer güç olmaya doğru ilerlemesi gibi faktörlerde önemli ölçüde rol oynamıştır.

2013 yılı, BAE adını bir başka önemli gelişmeye sahne olmuştur. Yaklaşık 3 bin kişi üzerinde telefonla görüşmeleri yapılarak hazırlanan bir raporun verilerine göre; Ortadoğu'daki insanların yüzde 60'ı Türkiye'nin bölgedeki rolüne destek veriyor. Fakat bölgede yaşanan son olaylardan sonra Birleşik Arap Emirlikleri bölgede en çok sevilen ülke konumuna gelmiştir. Böylece BAE 2013 yılında bölgenin en istikrarlı ülkesi olmasının yanında bölge halkı tarafından en olumlu karşılanan ülke olmuştur.¹²

Ekonomik Gelişmeler

BAE Arap Dünyasında Suudi Arabistan'dan sonra en büyük ekonomiye sahiptir. Ülke ekonomisi 2013 yılında yüzde 4,4¹³ oranında büyüyerek gayri safi milli hasılası 390 milyar dolara çıkmıştır.¹⁴ Güçlü ekonomisi Emirlik'i Ortadoğu bölgesinde İnsani Gelişmişlik Endeksinde en ön sıralara taşımıştır. Bununla birlikte ülkede kişi başına düşen milli gelir 44 bin dolarla Arap ülkeleri arasında Katar'dan sonra ikinci sırada yerini almıştır. Ayrıca ülke son 10 yılda göstermiş olduğu ekonomik büyümeyi 2013 yılında da devam ettirip Asya'nın 7. en güçlü ekonomisi olmayı başarmıştır.¹⁵

Serbest piyasa ekonomisinin hâkim olduğu BAE'nin ekonomik zenginliği büyük oranda Gayri Safi Yurt İçi Hasılasının (GSYİH) yaklaşık % 38'ini oluşturan petrol ve doğalgaz üretimine dayalıdır. 2013 yılında da ekonomiyi çeşitlendirme politikalarına rağmen ülkenin başlıca ihraç ürünleri ham petrol ve doğalgaz olmuştur. Başlıca ithalat ürünleri ise, makine ve taşıt araçları, kimyasallar ve gıda ürünleridir. Gıda ürünlerinin büyük bir kısmını da Türkiye'den karşılamaktadır.

BAE, toplam 97,8¹⁶ milyar varil ile dünya petrol rezervinin % 10'una sahiptir. Bu rakam BAE'yi dünyanın 7. büyük petrol rezervlerine sahip ülkesi konumuna taşımaktadır. Günlük petrol üretimi yaklaşık 2,8 milyon varil civarındadır.¹⁷ Petrol rezervlerinin yaklaşık % 94'ü Abu Dabi Emirliği'nde, % 4'ü ise Dubai Emirliği'ndedir.¹⁸ BAE ayrıca çok zengin doğalgaz kaynaklarına da sahiptir. Bununla birlikte BAE yönetimi, ekonominin petrol ve doğalgaza bağımlılığının azaltılması için üretim ve yatırımların çeşitlendirilmesini sağlamaya büyük önem atfetmektedir. Bu çerçevede, BAE Hükümeti özellikle turizm, inşaat, havacılık, hizmet sektörü, finans ve otomotiv gibi sektörlere yatırım yapmaktadır. Bu sayede petrol-dışı gelirlerin milli gelirdeki payı git-tikçe artmaktadır.¹⁹

Ekonomi Bakanı Sultan el- Mansuri ülke ekonomisini değerlendirdiği bir toplantıda BAE hükümetinin ülkeyi dünyanın en iyi ekonomileri arasına koyacak 2021 vizyonunun gerçekleştirilmesi için gereken bütün adımları 2013 yılında da atmaya devam ettiğini belirtti.²⁰ 2021 vizyonu ülkenin ekonomisinin çeşitlendirilmesi ve doğal kaynaklara olan bağımlılığın azaltılıp daha üretken ve sürdürülebilir bir ekonomik altyapıya sahip olma amacını taşımaktadır.²¹ Finans sektöründe oldukça başarılı olan BAE, son yıllarda İslami ekonomiye oldukça büyük yatırımlar yapmaya başlamıştır. Bu bağlamda 2013 yılı İslami ekonomi sektörü ve bankacılığı açısından önemli gelişmelere sahne olmuştur. Başbakan Şeyh Muhammed bu yılı İslami sektörde ilerleme yılı ilan ederek dünyanın dörtte birini oluşturan Müslümanlar için ülkesinin bir merkez olma yolunda emin adımlarla ilerlediğini açıklamıştır. Özellikle, İslami Bankacılık konusunda önemli bir tecrübeye sahip olan Dubai'nin 2013 yılında İslami sektör sayesinde bankacılıkta daha da güçlendiğini ve bu konuda İslami sektörün geliştirilerek ülkenin Müslümanlar için bir cazibe merkezi haline getirilmesi amaçlanmıştır.²² BAE'nin en büyük ikinci emirliği olan Dubai bu

doğrultuda amaçladığı İslam ekonomisi merkezi olma hedefine ulaşabilmek için 2013 yılında Küresel İslam Ekonomisi zirvesine ev sahipliği yapmıştır. Dünya üzerinde 1,6 milyar Müslümanın yaşadığı ve İslam ekonomisinin 4 trilyon dolar seviyesinde olduğu belirtilmiş bunun için Müslümanların ortak bir ekonomi sistemine ihtiyaç duydukları belirtilmiştir. Dolayısıyla bunun gerek İslami Bankacılık tecrübeleri gerekse coğrafi konumu gereği Dubai'nin İslam coğrafyasında merkezde bulunması en iyi seçenek olarak öne çıkmaktadır.²³

Bununla birlikte, Dubai'nin aday olduğu ve BAE ekonomisine çok büyük katkı sağlayacağına inanılan EXPO 2020, Kasım 2013'te Paris'te yapılan seçimler sonucu Türkiye'den İzmir'in de ev sahipliği için aday olduğu organizasyon kazanılmıştır. Bu sonuç şüphesiz BAE ekonomisi açısından son derece önemli olup ülke içinde yapılan dış yatırımları daha da artıracığına inanılmaktadır.²⁴ 2013 yılında BAE Afrika kıtasına olan ticari ilgisini daha artırarak taraflar arasındaki mevcut ticaret hacminin yüzde 27 oranında artırılarak 50 milyar dolara ulaştığı açıklanmıştır. Bu bağlamda 2013 yılı BAE için ekonomisini petrol dışındaki sektörlerle çeşitlendirmesinin yanında ticari ilişkilerini dünyanın her tarafına yayarak pazar seçeneklerini de çeşitlendirmeye gittiği bir yıl olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yıl içerisinde özellikle Kenya ile yoğun bir ticari ilişkiye giren BAE, Kenya'nın kendisi için Afrika'daki yatırım üssü olmasını hedeflemiştir.²⁵ BAE bu atılımla ticari ilişkisinin Hindistan, Çin, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Güney Kore ve Avrupa Birliği gibi ülkeler üzerinde yoğunlaşmasını uzun vadede fayda sağlamayacağını düşünerek ticaret ortaklarını özellikle başta Türkiye ve Brezilya gibi kalkınan ülkelerle çeşitlendirerek ekonomik bağımlılığını azaltmayı hedeflemektedir.

BAE, 2013 yılında ekonomik anlamda oldukça önemli girişimlerde bulunduğu bir yıl olmuştur. Bunun gelişmekte olan ülkelerdeki yatırımlarının yanında Balkanlar'a yönelmesi en önemli göstergelerindedir. Nitekim Emirlikler bu yıl içerisinde başta Sırbistan olmak üzere Balkan ülkelerindeki yatırımlarını arttırdığı görülmektedir. Nitekim BAE bünyesindeki Ettihad Hava Yolları şirketi Sırbistan ulusal hava yolu şirketinin yüzde 49'unu alması iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmeye başladığını göstermektedir. Bunun yanında 2013 yılının Haziran ayında iki ülke arasında 3 milyar dolarlık bir yatırım anlaşması yapılmıştır. Böylelikle BAE Doğu Avrupa ülkelerinde de yatırım yaparak Batı Avrupa'yla olan ekonomik ilişkilerini dengelemeye çalışmıştır.²⁶ Yukarıda da belirtildiği gibi her konuda bağımlılıktan kurtulmaya çalışan küçük fakat çok zengin olan BAE'nin bu yöndeki girişimleri de aynı doğrultuda ilerlemektedir. Ülkenin Başbakanı olan Şeyh Muhammed'in "dünya yeni güç merkezlerine gebe dolayısıyla bizim de önümüzdeki yeni güç merkezleriyle ilişki halinde bulunmamız hayati bir önem taşımaktadır" diyerek bu politikanın neden izlendiğini açıklık getirmiştir.

Dış Siyasi Gelişmeler

Bölgesel Gelişmeler Işığında BAE Dış Politikası

Güç unsurunun temel faktörlerinden yoksun olması BAE dış politikasını diyalog ve müzakereye dayandırmaktadır. Kurumsallaşma yönünden de zayıf olan Emirlik komşularıyla sıfır sorun merkezli bir dış politika stratejisi izleyerek gerek devletleşme sürecini gerekse altyapısına yaptığı yatırımların aksamadan ilerlemesini hedeflemektedir. Bölgenin en küçük ülkelerinden biri olmasına rağmen BAE, son yıllarda bölgeye hakim olan çatışma ve kaos ortamının alevlerinin yavaş yavaş kendisine de yaklaşmaya başlaması ile bu ülkenin de diğer zengin Körfez Arap ülkeleri gibi kabuğunu kırıp bölge politikalarına daha fazla müdahil olmaya başladığı görülmektedir.

Bölgede Arap Baharı'nın etkisiyle artan İslami kanat muhalefetlerinden büyük endişe duyan²⁷ BAE, özellikle ekonomik gücünü kullanarak başta Batılı ülkeler (ABD, İngiltere, Fransa) olmak üzere Suudi Arabistan ile paralel bir dış politika izleme yoluna girmiştir. Nitekim 2013 yılının başlarında Müslüman Kardeşler'e yakınlığından dolayı birçok kişiyi tutuklaması ve bu harekete açık bir savaş ilan etmesi bu endişelerinin bir sonucu olarak görülmektedir.²⁸ Bu bağlamdan bakıldığında 2013 yılı, BAE için oldukça hareketli bir yıl olmuştur. Fakat BAE gibi küçük bir ülkenin bir yandan dış politika aktivizmini arttırdığı diğer taraftan ise Suudilerle izlediği paralel politikaları neticesinde bölgede özellikle Suudi Arabistan'a karşı bağımlı hale geldiği görülmektedir. Dolayısıyla 2013 yılı BAE dış münasebetleri bazında gündemini işgal eden başlıca ülkeler yakın komşusu İran, askeri darbenin yaşandığı Mısır, Suudi Arabistan ve tarihi koruyucusu olan ABD ve İngiltere'nin yanında Fransa olmuştur.

Bölge Ülkeleri İle İlişkiler

Emirliğin Arap Dünyasında ilişkilerinin en iyi olduğu ülke Suudi Arabistan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun en önemli sebebi iki ülkenin bölgedeki çıkarlarının büyük oranda örtüşmesinden kaynaklanmıştır.²⁹ Arap dünyasında özellikle Arap Baharı sürecinde meydana gelen rejim değişikliklerinde iki ülkenin de büyük tehdit olarak algıladıkları Müslüman Kardeşler hareketine yakın hükümetlerin kurulması Körfez bölgesinde de Katar'ın Müslüman kardeşlere yakın politikalar izlemesi BAE ve Suudi Arabistan'ın daha derin stratejik işbirliğine gitmesine sebep olmuştur. Katı statükocu devletler olan BAE ve Suudi Arabistan bölgeye büyük bir siyasi dinamizm getiren Arap Baharı'ndan duydukları endişe örtüşmüş ve bunun yanında neredeyse bütün İslam coğrafyasında taban bulan sosyal dinamizmi beraberinde getiren Müslüman Kardeşler hareketini itibarsızlaştırma ve yeni kurulan rejimlerden uzaklaştırma noktasında beraber hareket etmişlerdir.

2013 yılında Ortadoğu bölgesinde meydana gelen en önemli olaylardan biri şüphesiz 3 Temmuz günü Mısır ordusunun demokratik seçimlerle

iktidara gelen İhvan hareketinin bir mensubu olan Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'yi bir darbe ile görevinden alıp yönetime el koyması olmuştur.³⁰ Suriye'de devam eden iç savaş, Irak'taki çatışmalar, Libya'da bir türlü kurlamayan düzene Mısır'daki askeri darbe eklenince bölgeye tam anlamıyla bir kaos ortamı hakim olmuştur. Böyle bir ortamda bölgedeki dinamizmi kırma gayretinde olan Suudi Arabistan ve BAE Mısır'daki askeri darbeye en büyük desteği veren iki bölgesel ülke olmuşlardır.³¹ BAE Mısır'daki askeri darbeye verdiği desteği açıkça belirtmiştir. Başta Suudi Arabistan olmak üzere BAE, Kuveyt ile birlikte Mısır'da kurulan askeri cunta hükümetine hayat veren can damarı görevi üstlenmiştir.³² Üç Körfez ülkesinin Mısır'a 12 milyar dolar yardım paketine BAE 3 milyar dolarla en büyük katkıyı sağlayan ikinci ülke olmuştur.³³ BAE'nin Mısır'daki askeri darbeye bu kadar büyük yardımları açıktan yapmasının arkasındaki temel neden İhvan hareketine karşı duyduğu hoşnutsuzluk olmuştur.

Bunun yanında 2013 yılı BAE'nin bölge ülkelerinden Suudi Arabistan'la çokça yakınlaştığı bir yıl olurken Katar'la ise zıtlaştığı ve farklı kutuplara savrulduğu bir yıl olmuştur. Müslüman Kardeşler hareketine karşı tutumları tamamen zıtlaşan bu iki ülke arasındaki kopuş Mısır darbesiyle tamamen görünürlük kazanmıştır. Katar'ın İhvan merkezli bölgesel dış politikası BAE'nin İhvan karşıtı politikalarıyla çarpışmış ve tarafları karşı karşıya getirmiştir. Bu doğrultuda gelişen olayların en önemlisi BAE'ye yönelik sert açıklamalar yapan Şeyh Yusuf El-Kardavi'nin³⁴ Katar'da ikamet etmesidir. BAE 2013 yılının Ocak ayındaki siyasi davadan sonra Körfez'de İhvan hareketine açık bir savaş başlatmış ve bu savaşı İhvana yakınlığı ile bilinen Şeyh El-Kardavi ve Katar'a da uzanmıştır.³⁵

Türkiye ile ilişkilerine gelince, 2013 yılı iki ülke arasındaki ilişkilerin siyasi alanda soğumaya başladığı bir yıl olmuştur. 2012 yılında Türkiye-BAE arasındaki ticaret hacmi yüzde 197 oranında büyüyerek 3,5 milyar dolardan 5,3 milyar dolara çıkmıştır. Bu rakamlar BAE'yi Türkiye'nin Irak'tan sonra bölgedeki en büyük ticari ortağı yapmıştır.³⁶ 2013 yılının ilk yarısında da ekonomik ilişkiler olumlu bir zeminde seyretmiş ve ticari ilişkiler gelişmiştir.³⁷ Fakat 3 Temmuzda Mısır'da meydana gelen askeri darbeye tarafların farklı tutum sergilemesi ilişkilerin gerilmesine sebep olmuştur.³⁸ Türkiye'nin demokratik bir tavır sergileyerek darbeye karşı çıkması darbenin en büyük destekçilerinden biri olan BAE'yi Türkiye'ye karşı olumsuz bir tavır almasına sebep olmuştur. Bundan sonra da ilişkilerin soğumaya başladığı görülmüştür. Bu dönemden sonra ikili ilişkilerin gerildiğini ve olumsuz bir seyir aldığını gösteren en önemli gelişme BAE'nin Türkiye'de yapacağı 12 milyar dolar değerindeki yatırımını iptal etmesi olmuştur.³⁹

İran'la İlişkiler

BAE'nin dış politikası açısından ilk sıcak gelişme 2013 yılının Şubat ayında gerçekleşmiştir. Dönemin İran Cumhurbaşkanı Ahmedinejad'ın geçen sene

İran ve BAE arasında kime ait oldukları ihtilafı üç adaya (Ebu Musa, Büyük Tunb ve Küçük Tunb) yaptığı gezi bölgede yeni bir diplomatik krizin fitilini ateşlemiş ve kriz 2013 de devam etmiştir.⁴⁰ Bu gezi üzerine İran-BAE arasındaki diplomatik kriz daha da derinleşmiştir. Bunun üzerine BAE, bunun açık bir işgal hareketi olduğunu belirterek İran'ı sert bir dille eleştirmiştir. Bunun yanında BAE yetkilileri İran'la komşu olduğunu ve krizin daha da derinleşmeden ihtilafı adaların çözümünü Uluslararası Adalet Divanına bırakması için İran'a çağrıda bulunmuştur. BAE bu kriz döneminde en büyük desteği bölgedeki en büyük müttefiki olan Suudi Arabistan başta olmak üzere 6 KİK üyesinden almıştır.⁴¹ İran'ın bölgede sebep olduğu bu kriz tarihi Arap-Fars husumetini tekrar gündeme getirirken KİK ülkelerini bir blok halinde İran'a karşı tavır almaya yöneltmiştir.⁴² Bunun yanında BAE Dışişleri Bakanı Şeyh Abdullah Eylül ayında düzenlenen Birleşmiş Milletler (BM) genel kurulu toplantısında İran'ı ihtilafı 4 adayı işgal etmekle suçlamış ve bu konuda uluslararası kamuoyundan İran'a karşı kendilerini desteklemesini talep etmiştir.⁴³

Körfez ülkelerinin ABD'nin korumasına rağmen İran'ın nükleer programına karşı duydukları endişe 2013 yılında da devam etmiştir. Bu yöndeki endişelerin en önemli sebebi bölgedeki halk hareketlerinden doğan karışıklıklar sonucu güçlü Arap ülkeler olan Mısır, Suriye ve Irak'ın zayıflaması sonucu İran'ın bölgede hegemon güç olma olasılığıdır. Denilebilir ki, İran'ın nükleer programından en büyük rahatsızlığı coğrafi yakınlığından dolayı BAE duymaktadır. Nitekim BAE, hava kuvvetleri eski genel komutanı Halid el-Buainayn 2013 yılı Kasım ayında İran ile Batı arasında imzalanan nükleer anlaşmanın İran'ın saldırı odaklı silah üretmesinin önüne geçemediğini ve bunun kendileri açısından son derece kaygı verici bir durum olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında eski General "biz (KİK üyesi ülkeler) adeta koma halinde savunmaya dönük silah alırken İran ise saldırı amaçlı silahlar üreterek bölgede hegemonya kurma amacındadır" diyerek bu anlaşmaya mesafeli durduğunu göstermiştir.⁴⁴

Batı ve İsrail ile İlişkiler

BAE'nin İngiltere ve ABD başta olmak üzere Batı dünyasıyla ilişkileri kuruluşundan beri olumlu yönde ilerlemiştir. Stratejik öneme sahip bu ilişkiler 2013 yılına geldiğinde de devam etmiştir. BAE'nin batıyla olan siyasi münasebetlerinin yanında ekonomik ilişkileri de çok yüksek düzeydedir. Nitekim ABD'nin Abu Dabi büyükelçisi Şubat ayında yaptığı bir açıklamada BAE'nin Ortadoğu'da ülkesinin en büyük ticari ortağı olduğunu belirtmiştir.⁴⁵ Batılı ülkelerle stratejik işbirlikleri yapan BAE, bölgesel politikalarını da genelde ABD'nin paralelinde yürütmüştür. Batılı ülkelere büyük çapta silah alımı yapan BAE 2013 yılında bölgedeki kaos ortamının yarattığı güvenlik sorunlarından dolayı özellikle İngiltere'den 6 milyar dolar değerinde silah alım anlaşması yapmıştır.⁴⁶ Bununla birlikte BAE Devlet Başkanı Şeyh Halife Bin Zayed Al Nahyan 24 Nisan 2013'te İngiltere'ye tarihi bir ziyarette bulunarak

iki devlet arasındaki stratejik ilişkilerin devam ettiğini göstermiştir. İngiliz Kraliçesi ile bir araya gelen Şeyh Halife, İngiltere ile tarihi ilişkilerinin hiç zedelenmeden devam ettiğini belirterek ve iki ülkenin aşırılıklarla beraber mücadele edeceğini açıklamıştır.⁴⁷

Bölgenin bir diğer önemli ülkesi İsrail ile doğrudan herhangi bir diplomatik ilişkisi bulunmayan BAE, 2013 yılında bölgede ABD-İran yakınlaşması ve İslami hareketlerin yükselişi neticesinde bu ülkeyle perde arkasından ilişkilerini geliştirmeye başladığı iddia edilmiştir.⁴⁸ Nitekim Temmuz ayında meydana gelen Mısır darbesinde iki ülkenin koordineli çalıştığına dair birçok haber yayınlanmıştır.⁴⁹

Sonuç

2013 yılı bölgenin en küçük ülkelerinden olan BAE için çok hareketli bir yıl olmuştur. Kuruluşundan bu döneme kadar kendi kabuğuna çekilmiş olan BAE, bölgedeki isyan dalgalarının kendisine de ulaşmaya başlamasıyla daha aktif bir siyaset izlemeye başlamıştır. 2010 yılının Aralık ayında başlayıp günümüze kadar devam eden Arap Baharı'nın bölgeye getirdiği hareketlilik bölgedeki mevcut sistem ve dengeleri sarsmaya başlamıştır. Halk hareketlerinin yoğun bir şekilde yaşandığı bu zaman diliminde devrimlerin yaşandığı bütün ülkelerde geniş bir toplumsal karşılığı olan demokratik değişimleri savunan Müslüman Kardeşler hareketinin öne çıkması ve bu hareketin BAE'de de geniş tabana sahip olması, değişimi her türlü reddeden katı statükocu BAE'nde büyük bir endişeye sebep olurken Emirlikleri'n içerde ve dışarda yaptığı hamlelerin bu grubun tasfiyesi veya zayıflatılmasına yönelik olduğu görülmektedir. Bu bağlamdan bakıldığında, 2013 yılı BAE için yeni bir siyasi vizyon edinmeye başladığı bir yıl olmuştur. Denilebilir ki BAE'nin 2013 yılında sergilemeye başladığı yeni siyasi duruşu katı bir Müslüman Kardeşler karşıtlığı olmuştur. Zira dış politikadaki en büyük aktivizminin Mısır'da Müslüman Kardeşlerin çoğunlukta olduğu hükümeti deviren askeri yönetimle geliştirdiği sıkı münasebetler ve yaptığı büyük ekonomik desteklerin göz önünde bulundurulması yukarıdaki iddiayı doğrular niteliktedir.

2013 yılının BAE açısından bir diğer önemi de Suudi Arabistan ve darbe sonrası Mısır ile birlikte oluşturulan üçlü ittifakın temellerinin atıldığı bir yıl olmasıdır. Bu yıl BAE ve Suudi Arabistan'ın bölgede İhvan yanlısı politikalar izleyen KİK'in en aktif ülkesi Katar'ı by-pass ederek Mısır'daki darbeci yönetimle yeni bir Arap üçlüsü ittifakı oluşturmalarına sahne olmuştur. Sonuç olarak, 2013 yılı BAE'nin Suudi Arabistan'a olan bağımlılığını arttırdığı bir yıl olmasına rağmen ekonomik gücünü kullanarak bölgede daha büyük roller üstlenmeye başladığı bir yıl olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kronoloji

- **19 Ocak:** BAE ülkede Islah Hareketi olarak bilinen Müslüman Kardeşlerle bağlantılı olduğunu ve yönetime karşı bir darbe düzenlediklerini iddia ederek Müslüman Kardeşlere yakın 94 kişiyi tutukladı.
- **21 Ocak:** BAE kurumsallaşma ve devletleşme yönünde attığı adımlara Emirileştirme programıyla hız verdi.
- **30 Ocak:** Mısır Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin tutukluların serbest bırakılmasına yönelik ricası BAE tarafından reddedildi.
- **6 Şubat:** BAE İran ile arasında kime ait olduğu netlik kazanmamış olan ihtilafli adaları ziyaret eden dönemin İran Cumhurbaşkanı Ahmedineja'ı kınadı.
- **19 Şubat:** BAE İngiltere'den 40 adet Tayfun savaş uçağı sipariş etti.
- **4 Mart:** Yönetime karşı darbe planlamakla suçlanan Müslüman Kardeşlere yakın kişilerin mahkemesi başladı.
- **10 Mart:** BAE yönetimi terörle mücadele etmek ve aşırıncıları rehabilite etmek amacıyla Hediye Merkezini kurdu.
- **24 Nisan:** BAE Devlet Başkanı Şeyh Halife Bin Zayed Al Nahyan İngiltere'ye yeni ittifak anlaşmaları içeren tarihi bir ziyaret gerçekleştirdi.
- **3 Temmuz:** BAE en büyük destekçilerinden biri olduğu Mısır'da Müslüman Kardeşleri iktidardan indiren askeri darbe gerçekleştirildi.
- **18 Temmuz:** BAE Mısır'daki darbe yönetimine 3 milyar dolar yardım yaptığını açıkladı.
- **26 Ağustos:** BAE Mısır'daki darbe ile siyasi konularda ayrıştığı Türkiye ile daha önce kararlaştırılan 12 milyar değerindeki yatırım projesini iptal etti.
- **18 Ekim:** BAE ticarete Balkanlara açılarak Sırbistan ile 3 milyar dolar değerinde yatırım anlaşması yaptı.
- **31 Temmuz:** BAE Şeyh Yusuf el- Kardavi'nin kendilerine yönelik sert söylemlerinden dolayı Şeyhe ev sahipliği yapan Katar ile siyasi bir kriz yaşadı.
- **17 Kasım:** BAE İngiltere ile 6 milyar değerinde bir silah alım anlaşması imzaladı.
- **27 Kasım:** BAE'nin ikinci büyük emirliği olan Dubai Paris'te yapılan seçimler sonucu EXPO 2020'ye ev sahipliği yapma hakkını kazandı.

Notlar

- 1 Fatma Al-Sayegh, "The UAE and Oman: Opportunities and Challenges in the Twenty-first Century", *Middle East Policy*, Volume 9, Issue 3, pp 124-137, September 2002.
- 2 http://www.uaeinteract.com/government/political_system.asp.
- 3 www.deik.org.tr.
- 4 Abdullah Rasheed, "First session of national security case begins," *Gulf News*, 4 Mart 2013.
- 5 Samir Salama, "UAE cabinet approves counter-terrorism centre," *Gulf News*, 10 Mart 2013.
- 6 Gülşah Neslihan Akkaya, "The UAE, new regional balances and the Ikhwan," *The New Turkey*, 14 Haziran 2013. Erişim: 10 Şubat 2014.
- 7 "UAE Rejects Egypt's Call To Free Brotherhood Detainees," *Arab Times*, 5 Ocak 2013.
- 8 "Maktoum chairs Executive Council meeting," *Gulf News*, January 21, 2013.
- 9 "Emiratisation at heart strategy: Maktoum," *EMIRATES 24/7 News*, January 21, 2013.
- 10 Shehab Al Makahleh, "UAE Armed Forces signs contracts worth Dh4.9 billion", *Gulf News*, 19 Şubat 2013.
- 11 Arno Maierbrugger, "Security high on the agenda", *Gulf News*, 1 Mayıs 2013.
- 12 "En sevilen ülke Birleşik Arap Emirlikleri", *ajanshaber*, 04 Aralık 2013. <http://www.ajanshaber.com/en-sevilen-ulke-birlesik-arap-emirlikleri-haber/16635>
- 13 Annual Economic Report 2013 21st Issue, *United Arab Emirates Ministry Of Economy*.
- 14 Issac John, "UAE's economy growth momentum set to pick up" *Khaleej Times*, 27 Ekim 2013.
- 15 Mohammad Al Asoomi, "UAE's financial management met with international recognition", *Gulf News*, January 29, 2013.
- 16 Şükrü Ateş, "BAE Ekonomi Raporu", *Academia.edu*. Erişim: 15 Mayıs 2014.
- 17 Annual Statistical Bulletin 2014.
- 18 İbid.
- 19 Birleşik Arap Emirlikleri'nin Ekonomisi, *Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı*, Erişim: 10 Mayıs 2014.
- 20 http://www.thebusinessyear.com/vip_interview/2519/he-sultan-bin-saeed-al-mansouri.
- 21 <http://www.uaeinteract.com>.
- 22 "Islamic sector becomes a key contributor to UAE economy", *Gulf News*, February 8, 2013.
- 23 Zaher Bitar, "Dubai to launch global Islamic economy summit", *Gulf News*, August 12, 2013.
- 24 Deniz Sipahi - Arzu Çakır Morin, "EXPO 2020'de seçiminde İzmir ikinci turda elendi", *Hürriyet*, 27 Kasım 2013.
- 25 "UAE-Africa trade to jump 27% to reach \$50b in 2013", *Gulf News*, June 28, 2013.
- 26 Theodore Karasik, "Gate to the Balkans: UAE and Serbia strengthen ties", *Al Arabia*, 18 December 2013.
- 27 Rania Al Gamal & William Maclean, "Analysis: Rise of Islamists frays strategic UAE-Egyptian relations", *Reuters*, Feb 17, 2013.
- 28 Dana El Baltaji, "Islamist Threat Unmasks Emirates Policy Shift as Immunity Fades", *Bloomberg*, Oct 21, 2013.
- 29 Muhammed Fahad Al-Harhi, "Saudi-UAE alliance fills Gulf leadership void" *Arab News*, 28 May 2014.
- 30 David Kirkpatrick, "Army Ousts Egypt's President; Morsi Is Taken Into Military Custody" *The New York Times*, July 3, 2013.

- 31 Mohamed Hemish, "Behind the UAE and Saudi support for the coup in Egypt", *Your Middle East*, August 30, 2013.
- 32 "3 Müslüman ülkeden darbecilere 12 milyar dolar", *Sabah*, 11.07.2013.
- 33 "Emirliklerin yardımı Mısır Merkez Bankasına yattı", *Yakın Doğu Haber*, 18 Temmuz 2013.
- 34 "Karadavi: Müslümanlar paralarınızla öldürülüyor", *Zaman*, 31 Temmuz 2013.
- 35 Sultan Sooud Al Qassebi, "Qatar's Brotherhood Ties Alienate Fellow Gulf States", *Al Monitor*, 23 January 2013.
- 36 UAE, Turkey trade grew by 197 per cent in H1 in 2012, *Gulf News*, January 26, 2013.
- 37 Shehab Al Makahleh, "UAE-Turkey trade up to Dh33.3 billion", *Gulf News*, March 4, 2013.
- 38 İsmail Yaşa, "Körfez ülkeleriyle ilişkiler" *Milat*, 22 Temmuz 2013.
- 39 Shehab Al Makahleh, "Taqa pulls out \$12b investment from Turkey power projects", *Gulf News*, August 26, 2013.
- 40 "Q&A: Iran president's controversial visit to Abu Musa", *BBC*, 23 April 2012.
- 41 Ola Salem, "Iran condemned for plan to tour three occupied UAE islands", *The national. ae*, February 6, 2013,
- 42 "Is trouble brewing between the UAE and Iran?", *Aljazeera*, 19 Apr 2012.
- 43 "UAE wants world's support in islands dispute with Iran", *Gulf News*, September 29, 2013.
- 44 Samir Salama, "Iran nuclear deal 'no threat' to balance of power", *Gulf News*, December 9, 2013.
- 45 "UAE is US's largest Arab, Middle East trading partner", *Gulf News*, February 11, 2013.
- 46 "UK PM due in UAE for arms, jet fighter deals" *PressTV*, Nov 17, 2013.
- 47 "Francis Matthew, "Old friends forge new ties", *Gulf News*, May 1, 2013.
- 48 "İsrail, BAE ve Suudi Arabistan ile savunma işbirliğine giriyor", *Şalom*, 08 Mayıs 2013.
- 49 Emrah Usta, "Birleşik Arap Emirlikleri ve İsrail Mısır darbesinin neresinde?", *Yeni Şafak*, 24 Ağustos 2013.